

Araştırma Makalesi, Gönderim Tarihi: 24.12.2020; Kabul Tarihi: 05.02.2021

Web of Science Core Collection Veri Tabanında İslami Bankacılık ile İlgili Yapılan Makalelerin Bibliyometrik Analizi

Öğr. Gör. Fatih AKBAŞ

Ordu Üniversitesi İkizce Meslek Yüksekokulu Finans Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü,

Sorumlu yazar e posta :fatihpalba@gmail.com, Orcid ID: 0000-0003-2474-8913

Öğr. Gör. Ümit TURA

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Gerede Meslek Yüksekokulu

umittura@gmail.com, Orcid ID:0000-0001-6329-5334

Prof. Dr. Ferudun KAYA

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Gerede Uygulamalı Bilimler Fakültesi Bankacılık ve Finans Bölümü,

kayaferudun@gmail.com, Orcid ID:0000-0002-8930-9711

Öz

Bu çalışmanın amacı İslami bankacılık konusunu inceleyen çalışmaların bibliyometrik analizini yapmaktır. Web of Science atf dizininde 1982-2020 Haziran aylarını kapsayan tarama sonucunda 307 adet makaleye ulaşılmıştır. Makaleler görsel haritalama tekniği ile analiz edilmiştir. Konunun durumu ve eğilimi, konu üzerinde çalışan yazarlar, kaynaklar, dokümanlar, ülkeler ve terimler arasındaki ilişkiler VOSviewer programı kullanılarak görselleştirilmiştir. 2010 yılından itibaren konuyla ilgili makalelerin artmaya başladığı gözlenmiş Malezya'nın en çok makale üretmesine karşın ABD'nin en güçlü bağlantılara sahip olduğu tespit edilmiştir. Dokümanlarda Islamic Banking, Islamic Banks ve Pakistan anahtar kelimelerinin daha çok kullanıldığı, en fazla atıf alan yazarlar Beck ve diğ. (2013), en fazla atıf alan dergi Journal of Banking & Finance olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İslami Bankacılık, Bibliyometrik Analiz, Görsel Haritalama

JEL Sınıflandırması: G21, G29, Y1.

APA: Akbaş, F., Tura, Ü. & Kaya, F. (2021). Web of Science Core Collection Veri Tabanında İslami Bankacılık ile İlgili Yapılan Makalelerin Bibliyometrik Analizi. Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 12 (23), 56 - 78.

APA: Akbaş, F., Tura, Ü. & Kaya, F. (2021). Bibliometric Analysis of Articles About Islamic Banking in Web of Science Core Collection Database. Bartın University Journal of Faculty of Economics and Administrative Sciences, 12 (23), 56 - 78.

Bibliometric Analysis of Articles About Islamic Banking in Web of Science Core Collection Database

Abstract

This study aims to make a bibliometric analysis of studies examining the Islamic banking issue. As a result of the search for months of June between 1982 and 2020 in the Web of Science citation index, 307 articles were reached. Articles were analyzed by using visual mapping technique. The situation and trend of the subject, the authors working on the subject, the sources, the documents, the relations between countries and terms were visualized by using VOS viewer program. It was observed that articles on the subject started to increase since 2010, although Malaysia produced the most articles, it was determined that the USA had the strongest connections. It was determined that the keywords Islamic Banking, Islamic Banks and Pakistan were used more in the documents, and the most cited authors were Beck et al. (2013), and Journal of Banking & Finance was the most cited journal.

Keywords: Islamic Bank, Bibliometric Analysis, Visual Mapping

JEL Classification: G21, G29, Y1

Giriş

Bankalar finansal sistemin omurgası olarak nitelendirilebilmektedir ve banka dışı finansal kurumların gelişmediği ülkelerde ekonomik faaliyetlerin istikrarlı bir şekilde devam edebilmesi için önemli rol üstlenmişlerdir. Bankaların tasarruf sahiplerinden fonların toplanmasında ve toplanan fonların kullanılabileceği alanlar üzerinde etkisi oldukça büyüktür (Parasız, 2011: 21).

Modern anlamda ilk faizsiz finans kurumu Mısır'da faaliyet gösteren Mit Ghamr Tasarruf Bankasıdır. Asıl ivmesini 1975 yılında kurulan İslam Kalkınma Bankasıyla alarak büyüyen (Tunç, 2016: 109) ve 50'den fazla ülkede faaliyet göstermeye başlayan İslami bankacılık konvansiyonel bankalarla hemen hemen aynı rolleri üstlenmektedir. Konvansiyonel bankalardan temel farkı ise İslami bankaların şerri hükümler çerçevesinde faaliyet gösteriyor olmasıdır. İslami bankacığa teorik bir perspektiften bakıldığında konvansiyonel bankacılıktan ayıran bazı özelliklerinin olduğu görülür. İslami bankaların müşterine sabit bir getiri sunmaları ve kredilerden faiz alınmasına izin verilmez, sözleşmelere bağlılık esastır. Açık bir biçimde düzenlenen sözleşmeler genelde kar/zarar ortaklığı esasına dayanır. Böylelikle ortaya çıkabilecek zarar taraflar arasında paylaşılmaktadır. Bunun sonucunda İslami bankaların dışsal şoklara karşı konvansiyonel bankalara göre daha iyi konumlandırıldığı söylenebilir. Sözleşmelerin bu yapısı asimetrik bilginin yol açacağı ters seçim ve ahlaki tehlike problemini azaltabilir (Chong ve diğ., 2009: 126; Hasan ve diğ., 2011: 7).

Birçok kişi tarafından İslami bankaların ekonomik büyümeyi, refah seviyesini, ekonomideki istikrarı desteklediğine ve makro ekonomik şoklara karşı daha dirençli

olduklarına inanılmaktadır (AlAbbad ve diğ., 2020: 2). Konvansiyonel bankaların 2008 yılında yaşanan küresel krizde özellikle Avrupa ve ABD’de maruz kaldığı kayıplar göz önünde bulundurulduğunda İslami bankaların konvansiyonel bankalara göre daha iyi performans sergilemesi İslami bankaların küresel finansal kriz sırasında ortalama olarak daha dirençli olduğunu göstermiştir (Hasan ve diğ., 2011: 7).

Çalışmada İslami bankacılığın geçirdiği bu sürecin akademik yazında nasıl bir seyir izlediğinin belirlenmesi için bibliyometrik bir analiz yapılmıştır. Böylelikle alanda çalışılan konular, yazarlar, bu konu üzerinde çalışan ülkeler ile ilgili eğilimler ve mevcut durum hakkındaki bilgiler araştırmacıların bilgisine sunulması amaçlanmaktadır.

1. 2000’li Yıllarda İslami Bankacılığın Gelişimi.

2000’li yıllar küresel finansal sistemin bolluk içinde olduğu bir dönemdir. Buna küresel bankacılığın yaptığı riskli yatırımlar ve spekülasyon sermaye akımlarındaki artış ile finansal piyasalardaki türev araçların yükselişi ve kontrolsüz fon yatırımları önemli katkıları olmuştur. Özellikle küresel bankacılık bu süreçte oldukça büyüme sağlamıştır. ABD’deki ticari bankaların aktif büyüklüğü 2000’li yılların başında 7 trilyon dolarda iken 2008 yılında 15 trilyon dolara ulaşmıştır. Avrupa birliğinde ise 30 trilyon dolarlık aktif büyüklüğü sahip bankalar 60 trilyon dolarlık bir büyüklüğü yaklaşmıştır. Ancak bu büyüme reel finansal bir olaydan değil asimetrik bilginin yol açtığı ters seçim ve ahlaki tehlikeden kaynaklanmıştır. Büyümenin altında yatan sebeplerin en önemlileri arasında yatırım bankalarının ticari bankaların bünyesinde işlem yapmaları ve teminatsız kredi işlemlerinin ticari bankalar tarafından yapılmasına izin verilmesi sayılabilir. 2008 yılında yaşanan kriz tüm dünya ekonomilerini derinden etkilemiştir. Devletlerin küresel bankaları kurtarmak amacıyla yaptıkları operasyonlar ise sektörde birçok bankanın iflasını engellemeye yetmemiştir (Yıldırım, 2011: 106–107).

2008 yılında yaşanan Küresel Kriz sonrası finansal piyasalarda alternatif sistemler, enstrümanlar ve hizmetler aranmaya başlanmış ve “İslami Finans” yaşanan krizden çıkabilmek için ön plana çıkan önemli bir alternatif olmuştur (SERPAM, 2013: 1). Konvansiyonel finans sistemlerine alternatif olarak ortaya çıkan küresel İslami finans hizmet endüstrisi özellikle 2008 – 2009 Küresel Kriz döneminden sonra büyümesine ivme kazandırarak yoluna devam etmiştir (Mensi ve diğ., 2020: 1).

İslami finans ve konvansiyonel finans arasında teorik olarak bazı farklılıklar bulunmaktadır. İslami finasta işlemlerde faizin alınması ve verilmesi kesinlikle yasaklanmıştır, sadece malların ve hizmetlerin bir fiyatı olabilir paradan para kazanılmasına mümkün değildir. Spekülasyon ve bazı faaliyetlerin finansmanı yasaktır. Yalnızca gerçek ekonomik işlemler desteklenir yani tüm işlemlerin maddi bir varlık içermesi gerekmektedir. 1970’lerin ikinci yarısından itibaren ivme kazanan İslami finansal sistem, İslami bankacılık ve diğer finansal kurumlar şeklinde kurulmaktadır. Bu kurumlar temelde iki farklı yapıda oluşur. Birincisi İslami bankaların, İslami yatırım ve holding şirketlerinin genel olarak ülkedeki bankacılık düzenlemelerine tabi olarak kurulduğu Türkiye’nin örnek verilebileceği yapısıdır. İkincisi tüm finansal sistemin

İslami kurullara uygun şekilde yapılandırıldığı İran ve Pakistan'ın örnek gösterilebileceği sistemdir (S.Khan ve diğ., 1990:353-354; Beck ve diğ., 2013: 433).

İslami Finansal Hizmetler Kurulu (Islamic Financial Services Board – IFSB) tarafından yayınlanan İslami Finansal Hizmetler raporuna göre 2020 Eylül ayı itibarıyla İslami bankacılık endüstrisinin aktif büyüklüğünün 1,76 trilyon dolara ulaştığı ve toplam 2,43 trilyon dolar olan İslami Finansal Hizmetler endüstrisindeki payının ise %72,4 olduğu ifade edilmektedir (IFSB, 2020: 12).

2. Bibliyometrik Analiz Tekniği ve Görsel Haritalama

Bibliyometri, “*yayınlanmış fiziksel birimlerin ya da bibliyografik birimlerin veya her ikisinin yerine geçen vekillerin niceliksel incelenmesidir*” (Broadus, 1987: 376). Kısaca bilimsel üretimin değerlendirme ve analizinde kullanılan bir araçtır. Bibliyometrik analiz, yayınlanmış dergi, kitap, bildiri ve makalelerin bibliyografik bilgilerinden oluşan veri kaynakları ile bilimsel disiplinlerin nasıl geliştiğinin izlenmesini sağlayan bir araçtır. Analiz bir disiplinin entelektüel yapısı gelişimi, sosyal ve kavramsal yapıları, disiplinindeki araştırma sonuçlarının en iyi değerlendirme yolları, araştırmacılar ve kurumların etkileri nasıl değerlendirilmesi gerektiği ve disiplinindeki örnek, kullanılan yöntem ve incelenen konuları hangi eğilimlerin karakterize ettiği sorularına cevap arar. Araştırmacılar genelde bibliyometrik analizlerinde üç teknik kullanırlar. Bunlardan birincisi meta-analiz ve literatür taraması gibi inceleme tekniklerini kullanan *geleneksel tekniklerdir*. İkincisi değerlendirici *analiz tekniğidir*. Dergi, kurum, yazar, ülke gibi birimlerin değerlendirilmesinde ölçütlerin geliştirildiği bu yaklaşımda araştırmacılar genellikle üç ana ölçütün-verimlilik, etki ve her ikisinin birlikte- etkisini ölçerler. Verimlilik ölçütüyle birimlerin verimliliği değerlendirilir. Etki ölçütüyle birimlerin diğer birimler üzerindeki etkisi ölçülür. Karma ölçüt birimlerin hem verimliliği hem de etkisini dikkate alır (Köseoğlu ve diğ., 2018: 165–166). Bibliyometrik analizinde kullanılan üçüncü teknik ise kendi içinde dört ana tekniği kullanan *ilişkisel analizlerdir* (Lu ve diğ., 2012: 1974). Bunlar: Ortak atıf (*co-citation*): Farklı iki kaynağın aynı kaynaktan atıf almaları durumu (Zan, 2019: 505); Bibliyografik eşleştirme (*bibliographic coupling*): Kaynakçalarında bir ya da birden fazla ortak kaynağa atıf verdiği tespit edilen dokümanlar bibliyografik eşleşmiş dokümanlar olarak adlandırılır. İki dokümandaki ortak sayısının fazlalığının aralarındaki yakın ilişkiyi arttıracığı varsayılır (Al ve diğ., 2004: 23); Ortak yazarlık (*co-authorship*): Çok yazarlı çalışmaların genellikle bir disiplinindeki iş birliğinin göstergesi olarak kabul edildiği analiz çeşididir. Toplam makale sayısının yazar sayısına oranı, birden çok yazarlı makale oranı ya da her ikisinin birlikte yer aldığı duruma iş birliği göstergesi olarak kabul edilmektedir (Bellek ve diğ., 2019: 62). Ortak kelime analizi (*co-word analysis*): Metinler içinde bulunan konulardaki fikirler arasındaki ilişkilerin tanımlanması için metinde bulunan kelimeler veya isim cümlelerinin birlikte ortaya çıkma kalıplarını kullanan bir analiz tekniğidir (He, 1999: 134).

Bilim haritalaması, belirli bilimsel ya da araştırma alanının entelektüel, sosyal ve kavramsal olarak nasıl yapılandığını açıklayarak bilimsel araştırmanın yapısal ve dinamik yönlerini ortaya koyar (Noyons ve diğ., 1999: 115). Pratik alanlarda daha çok

kullanılan bilimsel haritalar planlama, araştırma geliştirme aşamalarında karşılaşılan sorunları çözümünde karar verici pozisyonda yer alanlar için sayısal ölçümlerin yanında görsel haritalama yaparak alınacak kararların desteklenmesine yönelik kullanılırlar. Bibliyometrik verilerin görsel olarak sunulmasını sağlayan bibliyometrik haritalar, literatürde yer alan alt alanları ve bunların birbirleriyle ilişkileri, karşılıklı etkileşimleri ve performansı yüksek alanların belirlenmesini sağlayarak genel bir çerçeve ortaya koyar (Cobo ve diğ., 2011: 1383; Zan, 2019: 507). Bibliyometrik haritaların oluşturulması için farklı bilimsel teknikler ve bilgisayar programları kullanılmaktadır. Çalışmada bilim haritalama sürecinde her adım için en gelişmiş ve geçerli teknikleri sunduğu için veri setinin görselleştirilmesinde VOSviewer programı tercih edilmiştir. Bu program atıf, bibliyografik eşleştirme, ortak yazarlık ya da atıf ilişkilerine dayalı bibliyometrik ağların oluşturulması ve görselleştirmesi için kullanılmaktadır (VOSviewer, 2020; Lee ve diğ., 2014:340). Nitel yöntem kullanılan araştırmada İslami Bankacılık konusunun bibliyometrik analizinin yapılarak konunun detaylarını araştırmacılara sunulması amaçlanmıştır. Taranan dizinlerde İslami bankacılık ile ilgili bibliyometrik analize rastlanılmadığından çalışmanın ilgili alana katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Çalışmada konunun geçtiği disiplinler, yayınlanan makale sayısı, konunun en çok ilgilendiği ülkeler, konu hakkında yayın yapan yazarlar ve kurumlara ilişkin araştırma soruları yer almaktadır.

3. Veri, Yöntem

Çalışmanın verileri sosyal bilimler ile ilgili bibliyometrik çalışmalar için en yaygın kullanılan Web of Science (WoS) atıf dizininde yer alan “Science Citation Index Expanded (SCI-EXPANDED)”, “Social Sciences Citation Index (SSCI)” ve “Arts & Humanities Citation Index (A&HCI)” indekslerinden elde edilmiştir (Zupic ve diğ., 2015: 441).

Konu ile ilgili tüm çalışmaları kapsayacak bir tarama yapabilmek için arama kriterlerinde yayın yılları “1982 – 2020/06”, anahtar kelime “Islamic bank”, doküman tipi “makale” olarak seçilmiştir. Tarama sonucunda konuyla ilgili 407 adet makale tespit edilmiştir.

Veriler Excel programına yüklenmiştir. “Islamic bank” ile ilgili hangi disiplinlerde çalışıldığı, yayınların adet ve atıf olarak yıllara dağılımı, yazar, ülke, dergiler ile ilgili bilgiler atıf, birlikte bulunma ve bibliyografik eşleştirme analizleri kullanılarak analiz edilmiştir. Konuyla ilgili yazarlar, ülkeler, kaynaklar, dokümanlar ve organizasyonlar VOSviewer programı kullanılarak görselleştirilmiştir. VOSviewer ağ görselleştirmesinde ögeler daire ve etiketlerle temsil edilir. Öğenin ağırlığı ne kadar yüksekse daire ve etiket de o kadar büyük olur. Öğelerin kümelenmesi renklerine göre olur. Aynı küme içindeki ögeler aynı renkte gösterilir. Öğeler arasındaki bağlantılar çizgiler ile görselleştirilir. Öğelerin aralarındaki ilişki gücü mesafeleriyle doğru orantılıdır. Öğelerin yoğunluk haritalamasında ögeler etiketlerle, yoğunluğu ise renklerle temsil edilir. Yoğunluk maviden kırmızıya doğru değişerek artar. Bir noktanın rengi o noktada ve etrafında bulunan öğelerin ağırlıkları arttıkça kırmızıya dönüşür.

Noktada ve etrafında bulunan öğelerin ağırlıkları azaldıkça maviye dönüşür (Lu ve diğ., 2012: 8–11).

Bibliyografik analiz yöntemi çok farklı alanlardaki çalışmalarını incelemek için kullanılmaktadır. İslami Bankacılık alanında da bibliyometrik analiz yönetimini kullanan çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalardan Literatürde öne çıkmış olanlardan bazıları aşağıdaki gibidir.

Selçuk ve diğ. (2017) yaptıkları çalışmalarında İslam ekonomisi ve finans alanında Ulusal Tez Merkezinde yayınlanmış tezlerin bibliyometrik analizini yapmışlardır. Çalışma sonucunda en fazla tezin Marmara, İstanbul Üniversitesi ve Sakarya Üniversitesi tarafından yazıldığı, Prof. Dr. Ahmet Tabakoğlu'nun bu konuda en çok tez danışmanlığı yapan öğretim elemanı olduğunu tespit etmişlerdir.

Kartal (2018) yaptığı çalışmasında 1986-2017 yıllarında faizsiz bankacılık konusunda yayınlanmış tezlerin bibliyometrik analizini yapmıştır. Türkiye de kurulu üniversitelerin %66sın da bu konuda tez yayınlandığını, Yayınlanan tezlerin %49'luk kısmının betimsel yöntemler ile yapıldığını tespit etmiştir.

Ahmid ve diğ. (2019) 2000-2018 yıllarında İngiltere'de yayınlanmış İslami bankacılık ve finans alanındaki tüm tezlerin bibliyometrik analizini yapmışlardır. 2008 sonrası bu alana daha fazla odaklanıldığı ve yazılan tez sayılarının arttığı saptanmıştır

Yurtseven (2019) yılında yaptığı çalışmada Malezya Uluslararası İslam Üniversitesinde yer alan İslami Bankacılık ve Finans Enstitüsünde 2019 yılına kadar yayınlanan tezlerin bibliyometrik analizini yapmıştır. Tezlerin ağırlıklı olarak sektörün pratik uygulamalarına yönelik olduğunu yüksek lisans tezlerinin doktora tezlerinden daha fazla olduğunu ve tezlerin yoğunlukla klasik finansal sisteme alternatif ve bu sistemin aksaklıklarını ortaya koyan çalışmaları içerdiğini tespit etmiştir.

Biancone ve diğ. (2020) 1980-2020 yıllarını kapsayan çalışmalarında Scopus'ta İslami Bankacılık ve finans alanında yapılan tüm yayınların bibliyometrik analizini yapmışlardır. Çalışma sonucunda literatürün geleneksel bankalar ile karşılaştırmalar yönetim analizleri ve kontrol yapılarına odaklandığı etik değerlerin ikinci sırada yer aldığı saptanmıştır.

Bollani ve diğ. (2020) 1999-2020 yıllarını kapsayan çalışmalarında Scopus'ta yer alan İslami finansla ilgili tüm yayınların bibliyometrik analizini yapmışlardır. Çalışmalarında geleneksel bankalar ile karşılaştırmalar, bankaların kontrol yapıları ve oranlar üzerine çok fazla odaklanıldığı tespit etmişlerdir.

Firmansyah ve diğ. (2020) yaptıkları çalışmalarında İslam ekonomisi ve finansı alanında Endonezya'da yayınlanan yerel dergilerden elde ettikleri veriler ile VOSviewer programını kullanarak bibliyometrik analiz yapmışlardır. Yapılan çalışma sonucunda İslami çalışmalar için en uygun derginin Al-Iqtishad en aktif araştırmacının ise Irfan Syauchi Beik olduğu saptanmıştır.

Bulgular

İslami Bankacılık konusunda 1982-2020 Haziran dönemini WoS dizinindeki üç indekste yer alan verilere ilişkin bulgular bu bölümde yer almaktadır. Birinci kısımda yayınlanan makale, konunun geçtiği çalışma alanını, yayın ve atıf sayıları, yazarlar, ülkeler, dergiler ve atıf dağılımının yer aldığı tablo ve şekiller ikinci kısımda VOSviewer programı kullanılarak yapılan bibliyografik verilere dayalı harita görselleştirmeleri yer almaktadır.

3.1. Web of Science Veri Tabanında İslami Bankacılık

3.1.1. Disiplinler Açısından

WoS veri tabanından indirilen veriler ile oluşturulan konunun çalışıldığı disiplinlere ilişkin tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo1: Disiplinler Açısından İslami Bankacılığın Çalışıldığı Alanlar (1984-2020/06)

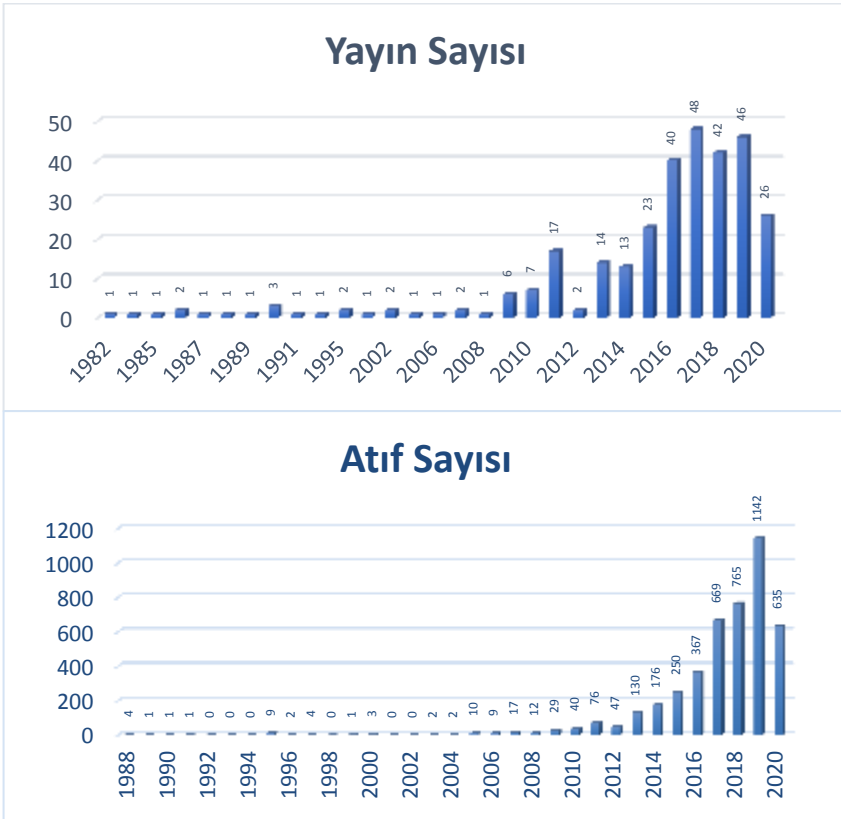
Çalışma Alanı	Yayın Sayısı	%
İş Ekonomisi	248	80,78
Din	16	5,21
Alan Araştırmaları	11	3,58
Bilim ve Teknoloji	6	1,95
Sosyal Bilimler	5	1,63
Tarım	4	1,30
Geliştirme Çalışmaları	3	0,98
Hukuk ve İdare	3	0,98
Kamu Yönetimi	2	0,65
Antropoloji	1	0,33
Asya Çalışmaları	1	0,33
Film, Radyo ve Televizyon	1	0,33
Gıda Bilimi ve Teknoloji	1	0,33
Coğrafya	1	0,33
Tarih	1	0,33
Bilgi Bilimi ve Kütüphane Bilimi	1	0,33
Mekanik	1	0,33
Fizik	1	0,33
Toplam	307	100

Tablo 1. incelendiğinde en fazla yayının %84 gibi yüksek bir oranda İşletme ve Ekonomi alanında yapıldığı ve ardından %5 Din ve %3 Alan Araştırmaları çalışmalarının geldiğini görmekteyiz. Web of Science Core Collection veri tabanından indirilen verilerin incelenmesi sonucu yapılan çalışmaların %13,82'lik kısmı ise birden fazla çalışma alanını kapsadığı tespit edilmiştir.

3.1.2. Yayın ve Atıf Sayıları

Çalışmadaki İslami bankacılığın yıllara göre yayın ve atıf sayıları Şekil 1'de gösterilmektedir.

Şekil1:Yıllara Göre Yayın ve Atıf Sayıları

Yukarıda yer alan şekiller Web of Science Core Collection veri tabanında SCI-EXPANDED, SSCI ve A&HCI indekslerinden elde edilen verilere göre oluşturulmuştur. Şekiller incelendiğinde İslami bankacılık konulu ilk yayının 1982 yılında, ilk atfın ise 1988 yılında yapıldığı görülmektedir. Yayın ve atıfların 2010 yılı sonrası ivme kazanarak arttığı görülmektedir. Yayınlardaki bu artışın Price yasasının

ikinci aşamasıyla benzerlik taşıdığı söylenebilir. Yasaya göre ilk aşamada az sayıda bilim adamı tarafından yeni bir alanda yayınlar başlar. İkinci aşamada konunun araştırmaya devam edilmesi ve alanda artan sayıda bilim insanının varlığıyla yayınlar artmaya başlar böylelikle uygun bir üstsel büyümenin ortamı sağlanmış olur. (Dabi ve diğ., 2016: 2692).

3.1.3. Yazarlar ve Kurumlar

İslami bankacılık konusunda yayın yapan yazarlar ve kurumların sıralandığı Tablo2 aşağıda yer almaktadır. Aşağıda yer alan tabloda İslami Bankacılık üzerine en çok yayın veren ilk on yazar yer almaktadır. İlk on yazar sıralamasında Hassan 15 yayın ile ilk sırada yer almaktadır.

Tablo2: İslami Bankacılık Konusunda Yayın Yapan Yazarlar

Yazarlar	Çalıştığı Kurum	Yayın Sayıları	Toplam Yayınlara Oranı
M. Kabir Hassan	New Orleans Üniversitesi, ABD	15	4,89
Ahmet Faruk Aysan	İstanbul Şehir Üniversitesi, Türkiye	6	1,95
Huseyin Ozturk	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası	6	1,95
Ashfaq Ahmad	Utara Üniversitesi, Malezya	5	1,63
Mohammad Bitar	Nottingham Üniversitesi, İngiltere	5	1,63
Abdoulkarim Idi Cheffou	EDC Paris İşletme Okulu, Fransa	5	1,63
Mustafa Disli	Gent Üniversitesi, Belçika	5	1,63
Fredj Jawadi	Lille Üniversitesi, Fransa	5	1,63
Kashif ur Rehman	Şehir Bilim ve Bilgi Teknolojisi Üniversitesi, Pakistan	5	1,63
Amine Tarazi,	Limoges Üniversitesi, Fransa	5	1,63

3.1.4. Ülkeler

Ülkelere Göre İslami Bankacılık verileri aşağıda Tablo 3'te düzenlenmiştir. İslami bankacılık ile ilgili en fazla yayın Malezya'da görülmekte. İkinci sırada Amerika Birleşik Devletleri ve hemen ardından İngiltere ve Pakistan gelmektedir.

Tablo3.: Ülkelere Göre İslami Bankacılık Verileri

Ülke/Bölge	Yayın Sayısı
Malezya	67
Amerika Birleşik Devletleri	51
İngiltere	42
Pakistan	41
Fransa	31
Avustralya	24
Suudi Arabistan	23
Tunus	22
Endonezya	18
Birleşik Arap Emirlikleri	18
Türkiye	17

3.1.5. Yayınlar

Dergilere Göre İslami Bankacılığın durumuna ait Tablo 4 alt kısımda yer almaktadır. Konu ile ilgili yayın yapan dergilerin yer aldığı tablo incelendiğinde International Journal Of Islamic And Middle Eastern Finance And Management dergisinin makalelerin %15'ini, Pacific Basin Finance Journal'ın %6'sını yayınladığı görülmektedir.

Tablo.4.: Dergilere Göre Yayın Sayıları

Dergi İsmi	Yayın Sayısı	Toplam Yayına Oranı
International Journal of Islamic And Middle Eastern Finance and Management	48	15,64
Pacific Basin Finance Journal	19	6,19
International Journal of Bank Marketing	14	4,56
Al Shajarah	13	4,23
Research in International Business and Finance	13	4,23
Economic Modelling	10	3,26
Journal of International Financial Markets Institutions Money	10	3,26
African Journal of Business Management	9	2,93
Applied Economics	9	2,93
Emerging Markets Review	7	2,28

3.1.6. Yazarlar

İslami Bankacılık ile ilgili en çok atıf alan eserler ve yazarları ile ilgili oluşturulan tablo alt kısımda bulunmaktadır. Tablo incelendiğinde en fazla atfı Thorsten Beck, Asli Demirgüç-Kunt ve Ouarda Merrouche,'nin yazarı olduğu "Islamic vs. Conventional Banking: Business Model, Efficiency And Stability" isimli makalenin aldığı görülmektedir. Bu yayını Arifur Khan, Andy Pike ve Feisal Khan yazarları oldukları üç yayını takip etmektedir. Journal of Business Ethics dergisinin 5,455 ile en yüksek faktöre sahiptir.

Tablo 5.: İslami Bankacılık ile İlgili En Çok Atıf Alan Yazarlar ve Atıf Sayısı

Yazarlar	Dergi	Makalenin İsmi	Yayın Yılı	Atıf	Etki Faktörü	
					2019	Son 5 Yıl
Beck,Thorsten; Demirgüec-Kunt, Asli; Merrouche, Ouarda	Journal of Banking & Finance	Islamic vs. Conventional Banking: Business Model, Efficiency and Stability	2013	387	2,269	3,377
Chong, Beng Soon; Liu, Ming-Hua	Pacific-Basin Finance Journal	Islamic Banking: Interest-Free or Interest-Based?	2009	235	2,382	2,775
Cihak,Martin; Hesse, Heiko	Journal of Financial Services Research	Islamic Banks and Financial Stability: An Empirical Analysis	2010	199	1,587	1,873
Khan, Feisal	Journal of Economic Behavior & Organization	How 'Islamic' Is Islamic Banking?	2010	185	1,591	2,24
Abedifar,Pejman; Molyneux,Philip; Tarazi, Amine	Review of Finance	Risk in Islamic Banking	2013	155	2,885	3,066
Haniffa, Roszaini; Hudaib, Mohammad	Journal of Business Ethics	Exploring the Ethical Identity of Islamic Banks Via Communication in Annual Reports	2007	142	4,141	5,455
Maali,Bassam; Casson,Peter; Napier, Christopher	Abacus-A Journal of Accounting Finance and Business Studies	Social Reporting by Islamic Banks	2006	136	1,975	1,8804
Aggarwal,Rk; Yousef, T	Journal of Money Credit and Banking	Islamic Banks and Investment Financing	2000	133	1,355	2,356
Pollard,Jane; Samers, Michael	Transactions of The Institute of British Geographers	Islamic Banking and Finance: Postcolonial Political Economy and The Decentring Of Economic Geography	2007	94	4,32	4,55
Johnes, Jill; Izzeldin, Marwan; Pappas, Vasileios	Journal of Economic Behavior & Organization	A Comparison of Performance of Islamic And Conventional Banks 2004-2009	2014	88	1,591	2,24

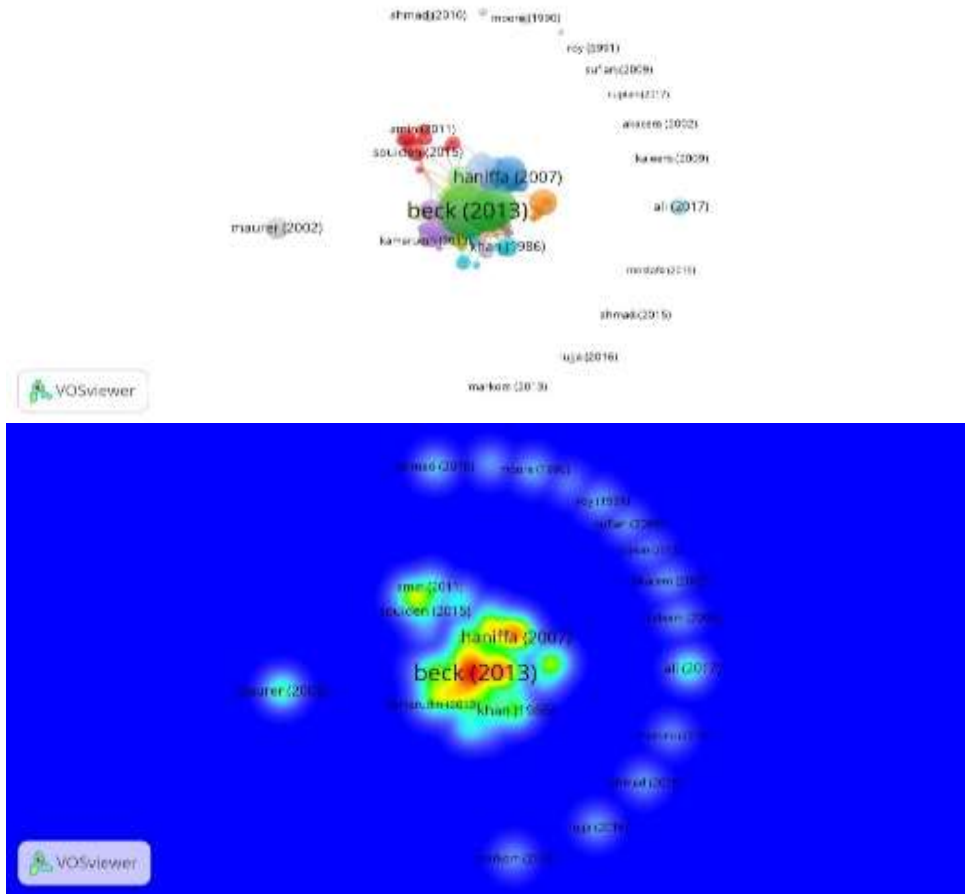
3.2. VOSviewer Programı ile Bibliyografik Verilere Dayalı Haritalama (Create A Map Based On Bibliographic Data)

3.2.1. Atıf Analizleri

3.2.1.1. Dokümanların (Documents) Haritalaması

WoS veri tabanından elde edilen 307 adet makalenin VOSviewer programı kullanılarak analiz edilmesinde yazarlara en az 5 atıf yapma şartı eklendiğinde 29 kümeye ayrılan 138 dokümana ait altta yer alan Şekil 2. Bağlantı ve Yoğunluk Haritası elde edilmiştir. Şekil 2 incelendiğinde en güçlü bağlantıya ve yayın gücüne sahip yazar Beck (2013) olarak gözükmektedir.

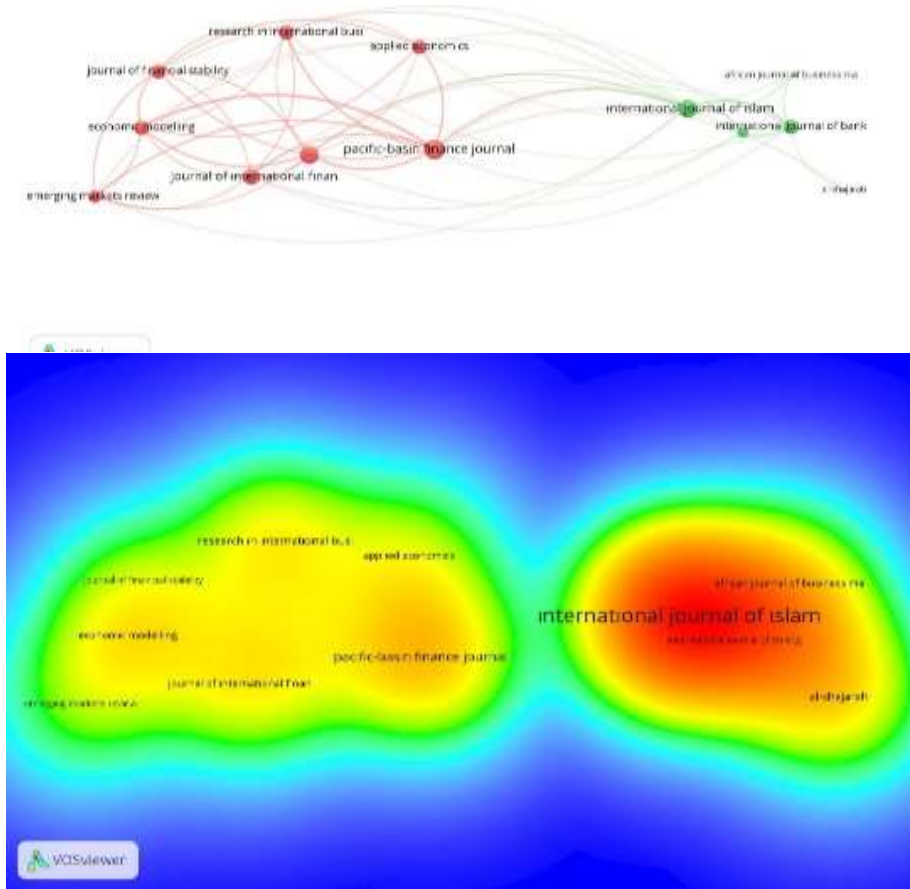
Şekil 2.: Bağlantı ve Yoğunluk Haritası

3.2.1.2. Kaynakların (Sources) Haritalaması

WoS veri tabanından elde edilen 307 adet makalenin VOSviewer programı kullanılarak analiz edilmesi sonucunda 112 kaynakta bulunduğu tespit edilmiştir. Taramaya kaynaklarda en az 5 kez yayınlaması şartı konulduğunda kaynakların iki kümeye ayrılarak 13'e düştüğü altta yer alan Şekil 3. Bağlantı ve Yoğunluk Haritası elde edilmiştir. Şekil 3 incelendiğinde bağı en yüksek kaynağın “Pacific-Basin Finance Journal” olduğu ve dokümanların yoğunluğu açısından en yoğun kaynağın ise International Journal of Islamic And Middle Eastern Finance and Management olduğu görülmektedir.

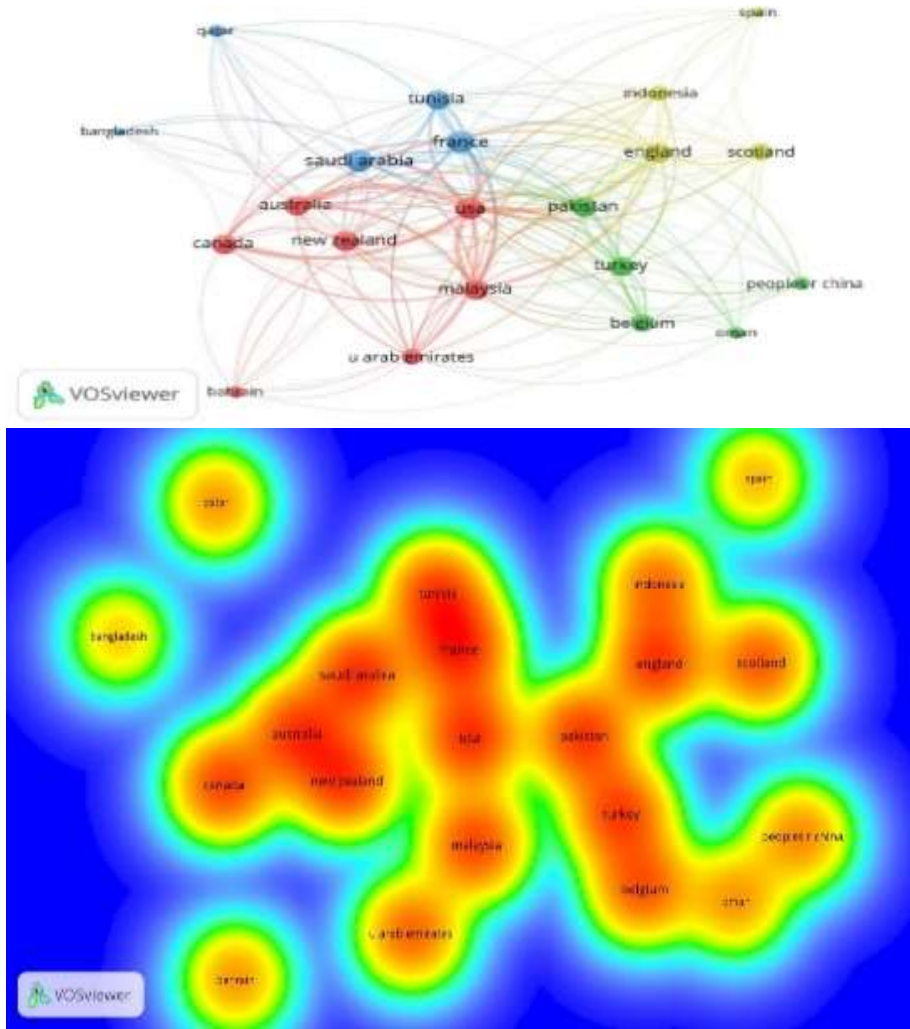
Şekil 3.: Bağlantı ve Yoğunluk Haritası

3.2.1.3. Ülkelerin (Countries) Haritalaması

WoS veri tabanından elde edilen 307 adet makalenin VOSviewer programı kullanılarak analiz edilmesi sonucunda 55 ülkenin en az 1 yayın yaptığı tespit edilmiştir. Taramaya en az 5 yayın şartı eklendiğinde ülkelerin dört kümeye ayrıldığı ve sayılarının 21'e düştüğü Şekil 4. Bağlantı ve Yoğunluk Haritası elde edilmiştir. Altta yer alan Şekil 4 incelendiğinde Malezya'nın en fazla yayınına sahip olduğu ancak Amerika Birleşik Devletleri'nin bağlantı gücü en yüksek ülke olduğunu tespit edilmiştir.

Şekil 4.: Bağlantı ve Yoğunluk Haritası

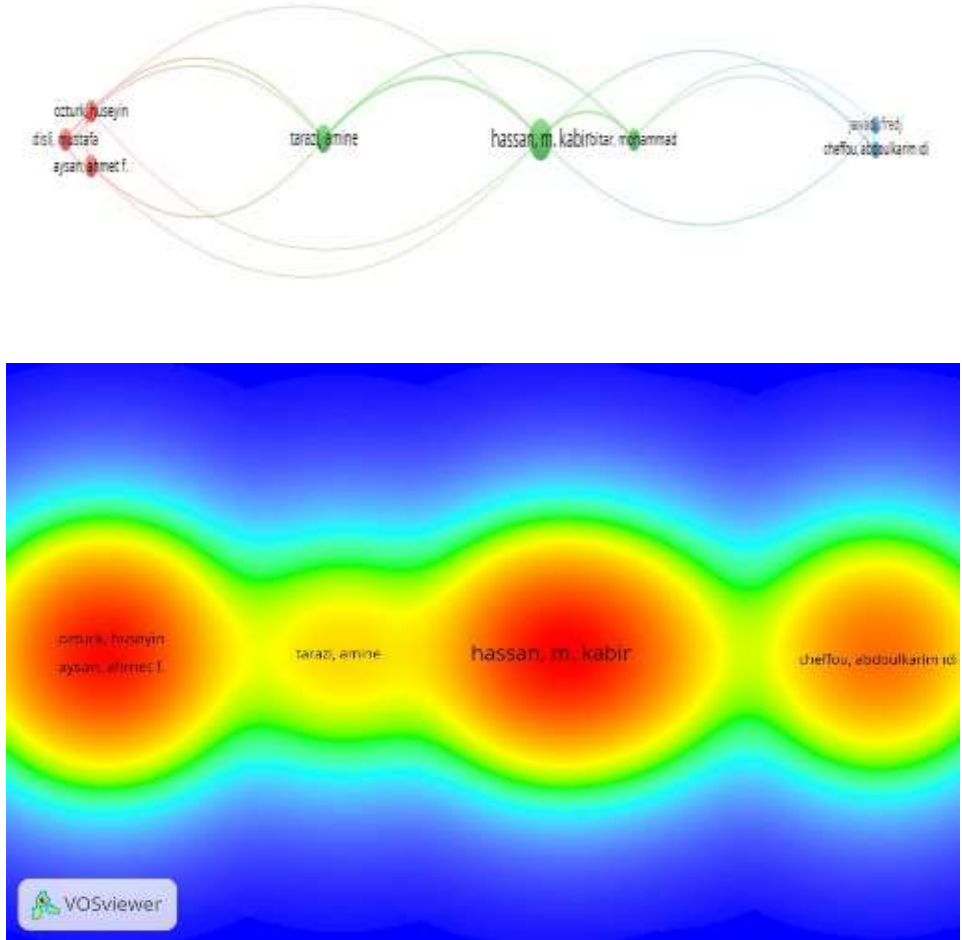

3.2.1.5. Yazarların (Authors) Haritalaması

WoS veri tabanından elde edilen 307 adet makalenin VOSviewer programı kullanılarak analiz edilmesi sonucunda en az bir yayın yapan 604 yazara 5 yayın yapma şartı eklendiğinde 3 kümeye ayrılan 8 yazara ait Şekil 6. Bağlantı ve Yoğunluk Haritası elde edilmiştir. Altta yer alan Şekil 6 incelendiğinde en güçlü bağlantının ve en fazla yayının Kabir Hasan M tarafından yapıldığı tespit edilmiştir.

Şekil 6.:Bağlantı ve Yoğunluk Haritası

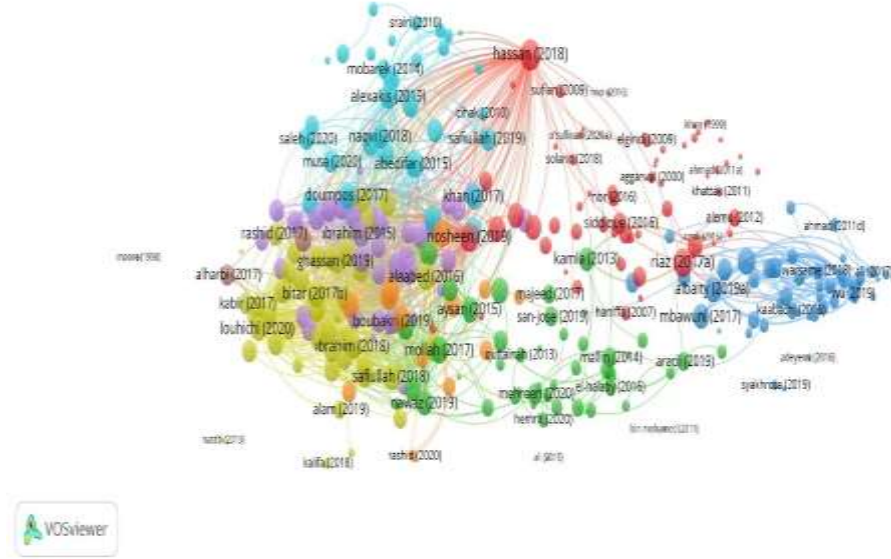

3.2.2. Bibliyografik Eşleştirme (Bibliographic-coupling)

3.2.2.1. Dokümanlar

Programda en az alıntılanma sayısı 0 seçildiğinde 307 makalenin sadece bağlantılı olanların haritasının çıkartılması istenildiğinde 287'si arasında bağlantı olduğu ve bu bağlantıların 9 küme içinde yer aldığı Şekil.7 Bağlantı Haritası oluşturulmuştur. Şekil incelendiğinde bağlantı gücü en yüksek doküman hassan (2018) olarak gözükmektedir.

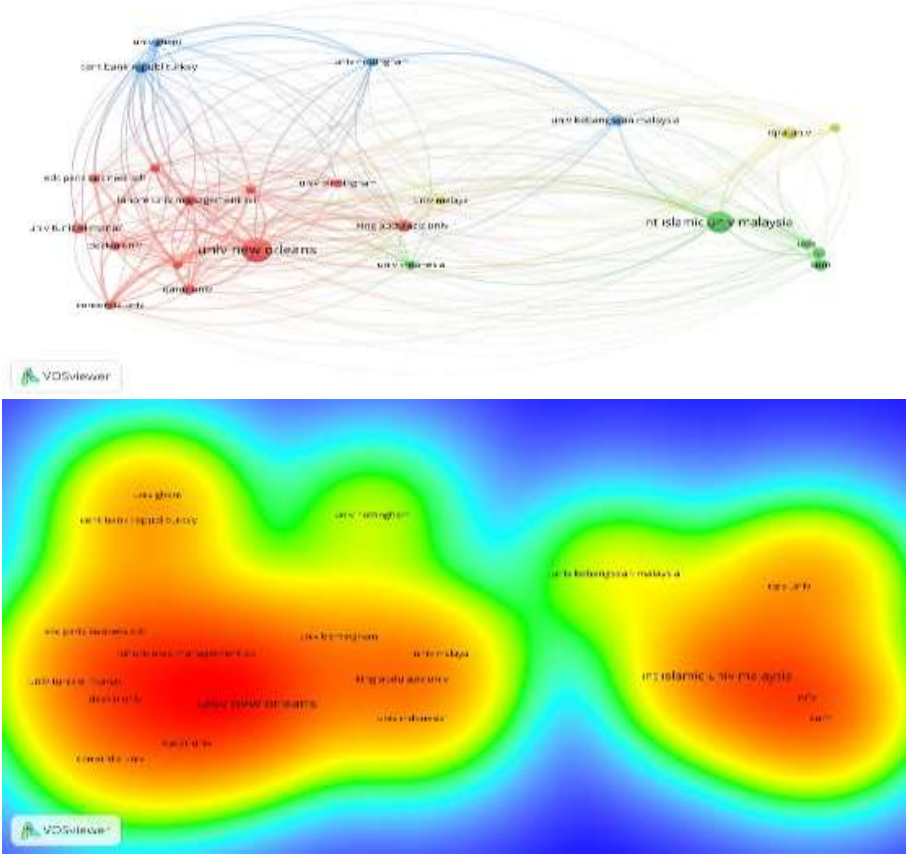
Şekil 7.: Bağlantı Haritası

3.2.2.2. Organizasyonlar

422 adet organizasyon için en az 5 dokümanı bulunma kriteri ile sorgulama yapıldığında bu şartları sağlayan 4 kümeye ayrılmış 24 organizasyonun yer aldığı Şekil.8 Bağlantı ve Yoğunluk Haritası elde edilmiştir. Şekil 8 incelendiğinde toplam bağlantı gücü en yüksek üniversitenin New Orleans olduğu ve ikinci sırada ise T.C. Merkez Bankası ve onu takiben Gent Üniversitesinin yer aldığı tespit edilmiştir. Şekil 8 de yer alan yoğunluk haritasında İslami bankacılık ile ilgili daha fazla yayına ve güçlü bağlantılara sahip kurumlar kırmızı alanlarda yer almaktadırlar.

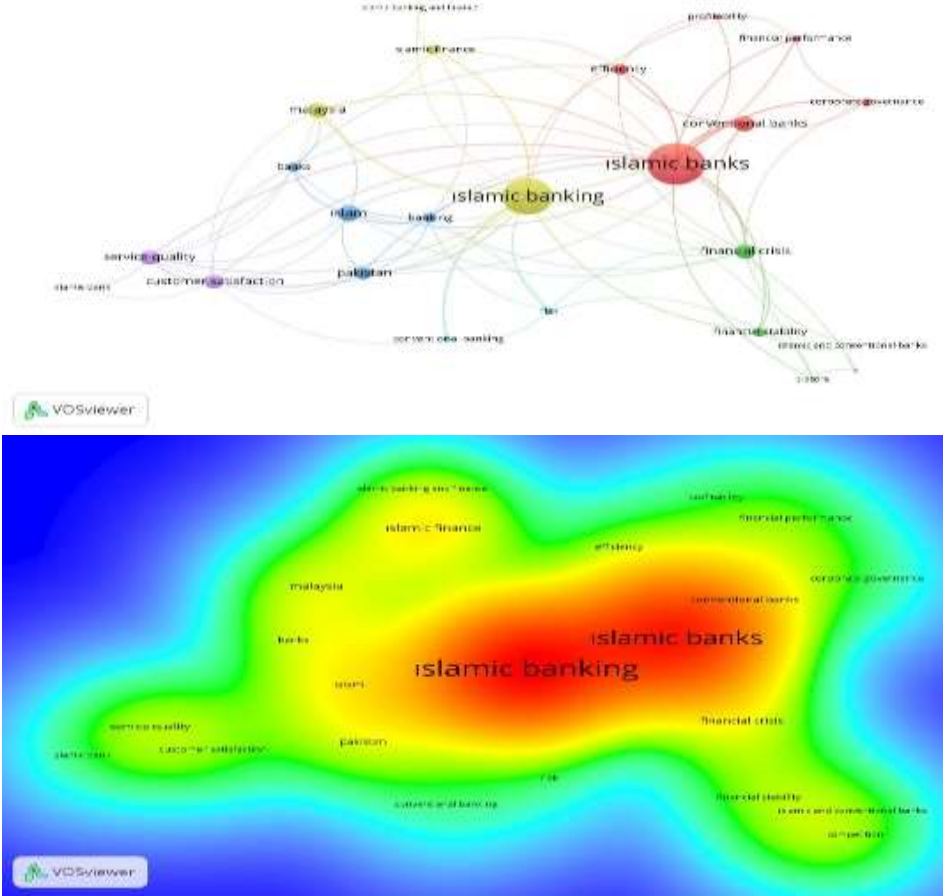
Şekil 8.: Bağlantı ve Yoğunluk Haritası

3.2.3. Birlikte Bulunma (Co-occurrence)

İslami bankacılık konusunda en çok kullanılan anahtar kelimelerin analizinde, eşik değer 5 seçildiğinde toplam 763 anahtar kelimenin 6 gruba ayrıldığı ve 24'e düştüğü Şekil 9. Bağlantı ve Yoğunluk haritası oluşturulmuştur. Şekil 9. İncelendiğinde en çok kullanılan anahtar kelimelerin *Islamic Banks* ve *Islamic Banking* olduğu görülmektedir. Bunlara ek olarak Pakistan anahtar kelimesinin de sık kullanıldığı görülmektedir.

Şekil 9.: Bağlantı ve Yoğunluk Haritası

Sonuç

İslami bankacılık ile ilgili konuların analizinde kullanılacak veriler Web of Science Core Collection veri tabanından indirilerek VOSviewer programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Çalışmanın İslami bankacılık ile ilgili çalışmalarda yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Konuyla ilgili çalışmaların 2010 yılından itibaren ivme kazandığı ve araştırmacıların bu alana yöneldiği buna da 2008 yılı finansal krizinin hemen ardından İslami bankaların gösterdiği performansın sebep olduğu söylenebilir. En çok atıf alan çalışmalara bakıldığında İslami bankaların çalışma sistemi geleneksel bankalar ile farklılıkları, yatırım ve finansal istikrara katkıları, risk yönetimi, finansal performansları

ve sosyal raporlama gibi konulardır. Bu çalışma araştırmacıların İslami Bankacılıkla ilgili farklı alt konulara yönelmesi sağlayabileceği gibi Web of Science Core Collection veri tabanında yer alan İslami Bankacılık ile ilgili makaleler hakkında son gelişmelerin anlaşılmasına da yardımcı olabilir.

İslami bankacılık ve finansal sistem uygulamaların en yoğun ve ilk uygulamaların merkezi durumundaki Malezya'nın en fazla yayın yapan ülke olmasına rağmen yayınların kendi içinde kümelendiği ve Amerika Birleşik Devletleri'nin en fazla bağlantı gücüne sahip ülke olduğu görülmüştür. En fazla atıf alan makale İslami bankacılık ve konvansiyonel bankaları yaşanan krizler sonrası karşılaştıran “*Islamic vs. Conventional Banking: Business Model, Efficiency And Stability*” isimli makaledir. Kriz sonrası iyi varlık yapısına sahip İslami bankaların konvansiyonel bankalardan daha iyi performans gösterdiği sonucuna varan makale İslami bankalara olan ilginin artmasıyla birlikte ön plana çıkmıştır. Malezya ve Pakistan kendi ülkelerindeki İslami bankacılık uygulamalarıyla ilgili en fazla yayın yapan ülkelerdir.

WoS sosyal bilimler alanında en yaygın kullanılan veri tabanı olmasına rağmen konu ile ilgili tüm makaleleri içermemesi, analizlerin sadece bu veri tabanındaki sınıflandırmaya göre yapılabilmesi ve yalnızca makalelerin bu çalışma kapsamına alınması çalışmanın kısıtları olarak sayılabilir. Gelecekte yapılacak çalışmaların daha kapsamlı bir analiz ortaya koyabilmesi için makalelerin yanında doktora tezleri, bildiriler, kitaplar ile Google Scholar gibi diğer akademik veri tabanlarını da kapsamaları gerekmektedir. Böylelikle diğer ülkelerin ilgili alana katkısı da daha sağlıklı bir şekilde ortaya konabilir.

Kaynakça

- Ahmid, A. ve Ondes, T. (2019). Bibliometric Analysis of Phd Dissertations Written In Islamic Banking And Finance In The United Kingdom. *Journal of Islamic Economics and Finance*, 5(1), 63–91.
- Al, U. ve Tonta, Y. (2004). Atıf Analizi: Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü Tezlerinde Atıf Yapılan Kaynaklar. *Bilgi Dünyası*, 5(1), 19–47.
- AlAbbad, A., Anantharaman, D. ve Govindaraj, S. (2020). Depositor Characteristics and the Performance of Islamic Banks. *Journal of Accounting, Auditing and Finance*.
- Beck, T., Demirgüç-Kunt, A. ve Merrouche, O. (2013). Islamic vs. Conventional Banking: Business Model, Efficiency and Stability. *Journal of Banking & Finance*, 37(2), 433–447.
- Bellek, M., Koparan, E. ve Aykan, E. (2019). Yönetim Alanında Türkiye'nin Genel Durumu: 1975-2019 Yılları Arası Bibliyografik Bir Değerlendirme. *Kayseri Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 58–90.
- Biancone, P. Pietro, Saiti, B., Petricean, D. ve Chmet, F. (2020). The Bibliometric

- Analysis of Islamic Banking And Finance. *Journal of Islamic Accounting and Business Research*, 11(9), 2069–2086.
- Bollani, L. ve Chmet, F. (2020). Bibliometric Analysis of Islamic Finance. *European Journal of Islamic Finance*, 1–19.
- Broadus, R. N. (1987). Toward A Definition Of “Bibliometrics”. *Scientometrics*, 12(5–6), 373–379.
- Chong, B. S. ve Liu, M. H. (2009). Islamic Banking: Interest-Free or Interest-Based? *Pacific Basin Finance Journal*, 17(1), 125–144.
- Cobo, M. J., López-Herrera, A. ., Herrera-Viedma, E. ve Herrera, F. (2011). Science Mapping Software Tools: Review, Analysis, and Cooperative Study Among Tools. *Journal of The American Society For Information Science And Technology*, 62(7), 1382–1402.
- Dabi, Y., Darrigues, L., Azoulay, S. K. D., Antonio, M. De ve Lazzati, N. (2016). Publication Trends in Bariatric Surgery: a Bibliometric Study. *Obesity surgery*, 26(11), 2691–2699.
- Firmansyah, E. A. ve Faisal, Y. A. (2020). Bibliometric Analysis of Islamic Economics and Finance Journals in Indonesia. *Al-Muzara 'ah*, 7(2), 17–26.
- Hasan, M. ve Dridi, J. (2011). The Effects of the Global Crisis on Islamic and Conventional Banks: a Comparative Study. *Journal of International Commerce, Economics and Policy*, 02(02), 163–200.
- He, Q. (1999). Knowledge Discovery Through Co-Word Analysis. *Library Trends*, 48(1), 133–159.
- IFSB. (2020). *Stability Report 2020*.
- Kartal, M. T. (2018). Türkiye’de Faizsiz Bankacılık Alanında Yayınlanmış Tezlerin Analizi. *Maliye ve Finans Yazıları*, 110, 175–198.
- Köseoğlu, M. A., Yıldız, M. ve Çiftci, T. (2018). Authorship Trends and Collaboration Patterns In Business Ethics Literature. *Business Ethics: A European Review*, 27(2), 164–177.
- Lee, C. I. S. ., Felps, W. ve Baruch, Y. (2014). Toward A Taxonomy of Career Studies Through Bibliometric Visualization. *Journal of Vocational Behavior*, 85(3), 339–351.
- Lu, K. ve Wolfram, D. (2012). Measuring Author Research Relatedness: A Comparison of Word-Based, Topic Based, and Author Cocitation Approaches. *Journal of the American Society for Information Science*, 63(10), 1973–1986.

- Mensi, W., Hammoudeh, S., Tiwari, A. K. ve Al-Yahyaee, K. H. (2020). Impact of Islamic Banking Development And Major Macroeconomic Variables On Economic Growth For Islamic Countries: Evidence From Panel Smooth Transition Models. *Economic Systems*, 44(1), 100739.
- Noyons, E. ., Moed, H. F. ve Luwen, M. (1999). Combining Mapping and Citation Analysis For Evaluative Bibliometric Purposes: A Bibliometric Study. *Journal of the American society for Information Science*, 50(2), 115–131.
- Parasız, İ. (2011). *Türkiye’de ve Dünya’da Bankacılık*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- S.Khan, M. ve Mirakhor, A. (1990). Islamic Banking: Experiences in the Islamic Republic of Iran and Pakistan. *Economic Development and Cultural Change*, 38(2), 353–375.
- Selçuk, M. ve Yardımcıoğlu, F. (2017). İslam Ekonomisi ve Finansı Alanında Türkiye’de Yazılan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi. *Uluslararası İslam Ekonomisi ve Finansı Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 63–78.
- SERPAM. (2013). İslami Finans - İslamî Finans Kavramı, Ürünler, Dünyada ve Türkiye’de Gelişimi ve Geleceği. *Sermaye Piyasaları Araştırma ve Uygulama Merkezi Araştırma Notları - 1*.
- Tunç, H. (2016). *Katılım Bankacılığı Felsefi, Terorisi ve Türkiye Uygulaması*. İstanbul: Nesil Yayınları.
- VOSviewer. (2020). Welcome to VOSviewer. *Centre for Science and Technology Studies, Leiden University*. <https://www.vosviewer.com/> , Erişim Tarihi: 25.06.2020.
- Yıldırım, M. (2011). Küresel Finans Krizi Sürecinde Farklı Finans Uygulamalarının Analizi: Konvansiyonel ve Faizsiz Finans Sistemlerin Karşılaştırması. *Bütçe Dünyası Dergisi*, (35), 105–20.
- Yurtseven, M. (2019). İslam Ekonomisi Alanında Yapılan Tezlerin Bibliyometrik Açısından İncelenmesi: Malezya Uluslararası İslam Üniversitesi Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (43), 111–138.
- Zan, B. U. (2019). Doğrudan Atıf, Ortak Atıf ve Bibliyografik Eşleşme Yaklaşımlarına Dayalı Olarak Araştırma Alanlarının Değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 14(2), 501–516.
- Zupic, I. ve Čater, T. (2015). Bibliometric Methods in Management and Organization. *Organizational Research Methods*, 18(3), 429–472.